

NOVADNIEKS

LATVIJAS REPUBLIKAS PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

• Nr. 65 (6333)

• Ceturtdien, 1992. gada 10. septembrī

• Cena 3 rub. (kioskos)

Rajona ziņas

* Turpinās iedzīvotāju reģistrācija. Rajonā ar šo darbu jau tikts pāri 50 procentiem. Nobeigumam pilsoņu reģistrēšana tuvojas Aizkalnes pagastā, kurā reģistrēti jau vairāk nekā 90 procenti iedzīvotāju.

* Pirmdien uz kopīgu darbu un informācijas apmaiņu pulcējās kopā visi rajona skolu bibliotekāri. Priekšā — nogurdinošs un sarežģīts darbs — jāpārceņo visas skolu bibliotēkās esošās grāmatas.

* Ar draudzības vizīti Preiļu 1. vidusskolu apmeklēja Žans Stefans, Latvijas — Francijas biedrības pārstāvis. 1. vidusskolas direktors J. Eglītis, aprakstīdams Franciju, bija viesojies kārdas provinces skolā, kuras skolotāji risina līdzīgas pedagoģiskas problēmas. Žans Stefans —

patstāvis no šīs skolas apmeklēja Preiļus un iepazīnās ar citām ievērietas cienīgām vietām rajonā.

* Otrdien Preiļos, rajona policijas daļā darba vizīte uzturējās iekšlietu ministra pirmais vietnieks Andris Staris.

* Rēzeknes tipogrāfijā laists klajā literārā izdevuma «Hei, cilvēki!» pirmais numurs. Šī avīze ir Livānu jauno rakstnieku apvienības izdevums.

* Jauna komanda šajā mācību gadā stājusies pie Livānu 1. vidusskolas vadīšanas. Direktores amatā ir Maija Kručīnina, ārpusklases darba organizatore, pienākumus veic Inese Magdaļonoka, direktora vietniece mācību darbā ir Inga Vaivode.

Visi šie cilvēki ar skolu bijuši saistīti jau iepriekš, te mācījušies un strādājuši. Iepriekšējais skolas direktors un vietnieki palikuši tepat skolā ierindas pedagoģu lomā.

* Livānu 1. vidusskolā šogad ir ne tikai pirmā a, b, c un d klase, bet arī 1.e. Augmāzo livāniešu skaits! Tomēr vidussko-

las ekā mācās tikai 1.e klases bērni. Pārējās četras pirmās un četras otrās klases izvietotas bērnudārzā «Rukiši» un stikla fabrikas bērnudārzā.

* Šī nedēļa Livānu 1. vidusskolā ir veltīta dzejas dienām ar dažādiem pasākumiem katru dienu. Bibliotēkā sagatavotas izstādes «Arzēmēs izdotās latviešu grāmatas», bet literatūras kabinetā — «Latgaliešu literatūra un kultūra». Skolā viesojās aktieri Plēpis un Laukmalis ar izrādi «Vai tas var būt?». Visu nedēļu skola rotāta ar ziedu kompozīcijām, klasēs notiek dzejas stundas.

* Beidzot durvis vērusi ilgi gaidītā jaunceltne Preiļos. Līdzās universālveikalam un tirgum atvērta maksas tualete, kā jau visas glaušanās pilsētās. Ieejas maksa — 1 rublis.

* Dzīvot ir dārgi, bet mirt — vēl dārgāk. Preiļu apbedīšanas birojā zārks maksā 1200 rubļu, vainags — 150, lenta — 70, 1 paciņa sveču — 36 rubļus. Un kur vēl drēbes, maksa kapračiem, par mūziku, mašīnu u.c.?

Latgales ziņas

Jēkabpils

* Jēkabpils rajonā un pilsētā notika akcija «Autorodeo», kuras mērķis bija pārbaudīt Rietumvalstīs ražotos automobiļus un to izmantošanu. Pārbaudītas 76 «rietumniecības». Par dažādiem ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem aizturēti 17 šādu automašīnu vadītāji. Viņiem nācās izskaidroties ar likuma sarģiem un maksāt soda naudu.

* Jēkabpili vietējā vara koriģējusi maksu par apkuri un dzīvokļu ūni. Par viena lietderīgā kvadrātmeira apkurināšanu jēkabpilieši turpmāk maksās 20,50 rubļus mēnesī, rēķinot uz vienu iedzīvotāju. Dzīvokļu ūni maksu nolēms nepalielināt.

Daugavpils

* Daugavpils pilsētas valde nolēmusi uz Latgales TV vietējās studijas bāzes izveidot patstāvīgu TV studiju, jo informācija, ko sniedz Latgales TV par Daugavpili, neesot pietiekama.

* Daugavpils rajona Ilūkstes pilsētas

benzīna pārsūknešanas stacijas darbinieki, ņemot vērā 1992. gada pirmā pusgada rezultātus, saņēmuši prēmiju — strādnieki vidēji 30 tūkstošus, bet vadītāja — vairāk nekā 100 tūkstošus rubļu.

* 1. septembrī Daugavpili atklāja jauna skola — mūzikas koledža. Tā gatavojas pārmantot Daugavpils Tautas konservatorijas tradīcijas. Par mūzikas koledžu reorganizēta Daugavpils mūzikas vidusskola, pamatojoties uz republikas kultūras ministra Raimonda Paula pavēli.

Ludza

* Arvien vairāk ģimeņu vēlas atstāt Ludzu un tās rajonu. Kompensāciju par atbrīvoto dzīvojamo platību jau saņēmušas sešas ģimenes, bet vēl četras kārtā dokumentus. Tādējādi atbrīvojušos dzīvokļus saviem darbiniekiem iegādājušies robežsargi, apdrošināšanas sabiedrība «Latva» un citi uzņēmumi. Izmaksājamo kompensāciju apjoms par atbrīvotajiem dzīvokļiem ir no 12 līdz 95 tūkstošiem rubļu. 95 tūkstoši rubļu izmaksāli par atbrīvoto četru istabu dzīvokli labiekārtotā, nesen nodotā mājā.

* Kārsavā par bērnudārza apmeklēšanu dienā būs jāmaksā 18 rubļi jeb 400 rubļi mēnesī. Tiem bērniem, kas māci-

sies vietējā mūzikas skolā, gada laikā nāksies šķirties no 500 rubļiem. Mākslas skolas filiāle Kārsavā šogad nedarbosies, jo nebija, kas tajā mācās, — mācību maksas lielā apjoma dēļ.

Rēzekne

* Piena konservu kombināta direktors B. Upenieks negatīvi novērtējis tirdzniecības piecenojumu kondensētajam pienam. Iebiezinātā pilnpiena ar cukuru bundžiņa, ņemot vērā visus ražošanas izdevumus, kombinātam izmaksā 32 rubļus, bet tirdzniecības organizācijās tiek realizēta par 40 un vairāk rubļiem. Tas uzņēmumam radot lielus zaudējumus, jo šai produkcijai samazinājies noiets.

Krāslava

* Paju sabiedrība «Daugavieši» bija vienīgā, kas iesējusi ziemas miežus. Pavisam nedaudz — tikai 25 hektārus. Raža — vairāk nekā iepriecinoša, jo no viena hektāra iekulti 30 centneri graudu. Pat šī gada sausuma apstākļos ziemas mieži bijuši ražīgāki par vasarājiem. Tāpēc nākamgad paju sabiedrība iecerējusi ziemas miežu sējplatības palielināt līdz 170 hektāriem.

Pēc Latgales vietējo laikrakstu materiāliem

◆ Zīņas no pagastiem

Jersika

Jersikas pagastā aktīvi darbojas zemes komisija, kuru vada priekšsēdētājs Jānis Brūveris. Zemes komisijas locekļi kopā ar zemes ierīkotāju Valdi Vitkovski katru dienu, izmantojot personīgo transporta līdzekli, pēc neapmierināto iedzīvotāju lūguma vēlreiz pārbauda tiem iemērītās zemes platības. Domstarpības lielākoties rodas zemniekiem ar paju sabiedrību «Jersika». Pārmērot zemi dabā, nav reti tādi gadījumi, kad zemes robežas tiek izmainītas par labu individuālajiem īpašniekiem.

* * *

Uz jaunām labiekārtotām telpām pārgājis Jersikas feldšeru un vecmāšu punkts. Pēc garāka atvaļinājuma darbā atgriezies feldšere Lilija Jaudzema. Tagad pagastā iedzīvotājiem ir iespējams saņemt medicīnisko palīdzību uz vietas, bez tam feldšere iepērk Līvānu aptiekā zāles, kuras pēc tam pagastā uz vietas un plašā izvēlē var nopirkt Jersikas ļaudis.

* * *

Apmēram 80 procenti pagasta ļaužu ir izgājuši iedzīvotāju reģistrāciju. Bet uz neilgu laiku — nedēļām divām — tā patlaban pārtraukta. Reģistrētāja Inta Pabērza ir devusies uz Vācijas paciemoties pie radiem.

Pelēči

Kā pastāstīja pagasta priekšsēdētājs Edgars Šņepsts, kuru katru dienu viņš gaida telefona zvanu par astoņu ogļu vagonu pienākšanu vienā no rajona dzelzceļa stacijām. Kāda Rīgas firma, ar kuras palīdzību pagasts iepērk kurināmo, jau ir informējusi, ka ogles devušās ceļā.

Pelēču priekšsēdētājs kopš pavasara bija ķēries pie apkures autājumu risināšanas. Šeit, par laimi, nav daudz centralizēti iekurināmu dzīvojamo māju, tomēr ir liela jaunā skolas ēka, reikals, kantoris.

Ar Augstākās Padomes palīdzību pagasts savā īpašumā labūjis mežu. Tagad izveidots pašvaldības uzņēmums, kas jātavo finierklučus kādai citai firmai. Sadarbības ar abām firmām galarezultāts — ogles apkurei. Tomēr apmēram puse no ogļu vērtības un izdevumi par vēl 100 rezerves tonnām ūs jāsedz paterētājiem.

Galēni

Grūtas ziemas gaidās ir gan daudzdzīvokļu namu, gan līvāniešu» iedzīvotāji, gan dažādu citu pagasta namu apsaimniekotāji. Pagasts kurināmā iegādei aizņēmis vienu miljonu rubļu no rajona finansu inspekcijas. Šī summa jāatdod līdz 1. oktobrim, pretējā gadījumā tai sāks augt procenti. Par šo miljonu no Preiļu siera rūpnīcas nopirkta 100 tonnas mazuta. Pagastā esošo ēku apsildei vajadzīgas 300 tonnas, rēķinot

vidēji dienā divas tonnas. Varētu iepirkt vairāk, bet par kādiem līdzekļiem? Kā atdot šo pašu miljonu? Pusi varbūt samaksās budžeta iestādes, bet otrā miliona puse jāsavāc no irniekiem. Bet paju sabiedrībā strādājošie nesaņem pat iztikas minimumu, vienīgi sezonas darbu laikā sanāk vairāk.

Pagasta valdes priekšsēdētāja Leontīna Saleniece lika visu pie malas un devās uz Rīgu, ar nodomu tikties tieši ar premjeru, un likt ieklausīties, kā tomēr šodien dzīvo Latgales laukos. I.Godmani viņa nesastapa, esot pieņēmis premjera padomnieks Lāča kungs. L.Saleniece uzrakstīja un atstāja vēstuli par to, kā klājas lauku pagastiem, kuros nav ne bagātu firmu, ne biznesa taisītāju, ne tirgotāju, no kā iekasēt nodokļus, kā tas ir Rīgai tuvajos rajonos. Tagad, pirms dažām dienām priekšsēdētāja zvanija uz Rīgu, lai painteresētos, vai vēstule sasniegusi adresātu, bet tā arī nespēja lāgā izsekot pa tās ceļojuma labirintiem.

Šajā pat valdības apmeklējuma reizē L.Saleniece griezusies arī republikas AP budžeta komisijā, kur gan nav izdevies tikties ar tās priekšsēdētāju Valentīnu Zeili. Galēnu pagastā ir apstājusies kādreiz bērnu dārzam paredzētās ēkas celtniecība. Pēdējā laikā tā tika plānota pamatskolas jaunākajām klasēm, medicīnas, sadzīves pakalpojumu, pagasta valdes un citu iestāžu izvietojumam. Darbu turpināšanai vajadzētu divu miljonu rubļu. Jaunbūvei pašlaik ir tikai sienas un jumts. Budžeta komisijā tika paskaidrots, ka parlamentā, runājot par celtniecības objektiem, šī Galēnu jaunbūve aizvien tiek pieminēta, bet diemžēl pozitīvs jautājuma risinājums kaut kur iestrēgst. Pagasta priekšsēdētāja teikusi arī rūgtus vārdus par Latgales attīstības programmai paredzētajiem līdzekļiem. To lauvā tiesa pašlaik aizplūst uz Aglonu, kas, neapšaubāmi, republikai kļūs par prestiža lietu. Bet uz kā rēķina?

Līdzekļi ir nepieciešami arī Vidsmuižas rekonstrukcijai. Muižā draud iegāzties griesti.

Muižas sakarībā L.Saleniece, būdama Rīgā, devās uz Vācijas vēstniecību, tā sakot, ja vien ir kāds mantinieks, dāvinām muižu par velti, lai tikai tā neiet bojā. Tomēr ar ieinteresēto pusi tikšanās iznāca konsulātā. Iespējams, ka Vācijā šodien dzīvo kāds no Engelhardu pēctečiem, un ja ne likumīgs mantojums, tad varbūt vienkārši kāds tālo senču asiņu balss aicināts gribēs šo Galēnos esošo muižu.

Konsulātā pagasta priekšsēdētāji palūdza savākt ļoti sīkas ziņas par muižu un tās īpašniekiem, lai salīdzinātu tās ar saviem arhīviem un aplaimotu kādu vācieti ar mantojumu Latvijā. Tiesa, lāpāmu mantojumu...

Pagastu priekšsēdētāju rūpes šodien neapskaust...

*Ainas Dimantes (Jersikas pagasta valdes sekretāre),
Edgara Šņepsta (Pelēču pagasta priekšsēdētājs),
Leontīnas Salenieces (Galēnu pagasta priekšsēdētāja)
stāstījumu pierakstīja*

L.Rancāne

Pašvaldībām valūta nav vajadzīga?

Lai ne daudz, tomēr arī mūsu pašvaldību budžetos vajadzētu ienākt vārtai, ko nodokļa veidā maksā atsevišķi zņēmumi. Pēc rajona finansu inspekcijas priekšnieka P.Stafecka aplēsēm, ai summai, pārvēršot pēc attiecīgā urša Latvijas naudā, šī gada pirmajā usgadā bija jābūt aptuveni 190 tūktošu rubļu.

Diemžēl savu valūtas kontu (Daugavpilī) atvērusi tikai rajona TDP, bet Preiļu un Līvānu pašvaldības to darīt nesteidzas. Pēc P.Stafecka domām tādeļjādi tās pirmajā pusgadā zaudējušas 60—70 tūkstošus rubļu lielus budžeta ieņēmumus. Cik saņēmusi (un plāno saņemt otrajā pusgadā) rajona TDP, «Novadniekam» pagaidām informāci-

jas nav, jo, apspriežot budžetu šī gada otrajai pusei, ieņēmumi valūtas nodokļa veidā netika minēti.

Protams, var aizbildināties, ka šis valūtas nodoklis nav nekāda lielā nauda. Un tomēr. Mūsu senči gan zināja teikt — kas nekrāj un neskaita kapeiku, tas nekad netiks pie rubļa...

P.Strauts

Izmaiņas bezdarbnieka pabalsta aprēķināšanā

Preiļu rajonā, tāpat kā visā republikā joprojām turpina augt bezdarbnieku skaits. Pašlaik nodarbinātības valsts dienesta vietējā nodaļā ir reģistrēti vairāk nekā 600 rajona iedzīvotāji, kuri meklē darbu, no tiem 560 cilvēki atzīti par bezdarbniekiem un 517 no viņiem piešķirts bezdarbnieka pabalsts.

Stāvoklis pagaidām neuzlabojas, un daudzi rajona uzņēmumi joprojām balansē uz izdzīvošanas robežas: vieniem pietrūkst izejvielu, citi nevar iegādāties kurināmo un degvielu. Tāpēc jebkurā brīdī iespējama kārtējā strādājošo skaita samazināšana. Preiļos pēdējo mēnešu laikā visvairāk cilvēku izbrīvēts sakarā ar rajona sadzīves pakalpojumu kombināta reorganizāciju.

Republikas valdība mēģina palīdzēt bez darba palikušajiem cilvēkiem. Iespēju robežās tiek palielināta minimālā darba alga un tāpēc paaugstinās arī bezdarbnieka pabalsts. Rajona bezdarbniekiem tikai šā gada augustā vien dažāda veida pabalstos izmaksāti vairāk nekā 300 tūkstoši rubļu. Sakarā ar to, ka nepārtraukti palielinās pārtikas

preču cenas, Ministru Padome pieņēmusi lēmumu Nr. 354 «Par piemaksām sakarā ar pārtikas preču sadārdzinājumu». Pamatojoties uz šo lēmumu, no 16. augusta pie bezdarbnieka pabalsta noteikta 360 rubļu piemaksa mēnesī no valsts sociālās apdrošināšanas budžeta. Ar šo pašu lēmumu noteikts, ka katram bezdarbnieka apgādībā esošam ģimenes loceklim pie bezdarbnieka pabalsta jāsaņem 180 rubļu piemaksa mēnesī.

Tā kā bezdarbnieka apgādībā var atrasties gan bērni, kuri mācās vispārīgglītojošajās skolās, gan arī citi apgādājāmie, tad nodarbinātības dienesta nodaļā jāiesniedz attiecīgi dokumenti. Vispārīgglītojošo skolu audzēkņiem, kuri ir vecāki par 15 gadiem, izziņas izsniegs mācību iestāde. Arī tiem rajona iedzīvotājiem, kuri jau saņem bezdarbnieka pabalstu un kuriem ir šādi bērni, jāiesniedz attiecīgas izziņas.

Pašlaik jau ir tādi bezdarbnieki, kuriem beidzies likumā noteiktais 6 mēnešu termiņš. Viņiem bezdarbnieka pabalsta izmaksas tiek pārtrauktas, un stāvoklis kļūst sevišķi smags. Sākoties apkures

sezonai, kā arī strauji pieaugot cenām par komunālajiem pakalpojumiem un arī par gāzi, pašvaldībām jāpadomā, kā kompensēt šīs izmaksas šādu kategoriju iedzīvotājiem.

Republikas Labklājības ministrija apstiprinājusi nolikumu par pagaidu sabiedrisko darbu organizēšanu, paredzot iespēju šajos gadījumos daļēji finansēt šos darbus no valsts budžeta. Pašlaik jāpadomā, kā šādā veidā iesaistīt bezdarbniekus ražas novākšanas darbos.

Ļoti grūtā stāvoklī var nonākt tie bezdarbnieki, kuriem nepieciešama kvalificēta medicīniskā palīdzība. Arī šajos gadījumos pašvaldību budžetos būtu jāparedz līdzekļi. Tāpat neatrisināts ir jautājums par sabiedriskā transporta pakalpojumiem. Būtu jāparedz nodokļu atvieglojumi tiem uzņēmumiem, kuri maksimāli saglabā strādājošo skaitu.

Tikai cieši sadarbojoties pašvaldībām, uzņēmumiem un valsts iestādēm, ir iespējamam izdzīvošana.

S. Bernāns,

Nodarbinātības valsts dienesta Preiļu nodaļas vadītājs

Preiļos atvērts «Aldara» krodziņš

«Aldaris» ir vecākā alus darītava Latvijā. Te ražo «Porteri», «Mērnieku laiku alu» un citas iecienītas alus šķirnes. Nu tās varēs baudīt arī Preiļu alusmīļi, jo pagājušnedēļ pirts un veselības kompleksā tika atvērts «Aldara» krodziņš.

Uz šo pasākumu bija ieradies uzņēmuma ģenerāldirektors Gavrilovs un vairāki speciālisti. Piedalījās arī vietējās varas pārstāvji. Iespējams, tieši «Aldaris» būs tā firma, kas uzņemsies pirts kompleksa apsaimniekošanu, jo pašvaldībai tas vairs nav pa kabatām un, protams, nodrošinās arī pirts kā tādas pastāvēšanu.

Kā jau oficiālos saietos pieņemts, neiztika bez tostū uzsaucšanas un alus bau-

dišanas, taču bija arī nopietnas sarunas par turpmāko sadarbību.

«Aldara» speciālisti pastāstīja par savu uzņēmumu un tā nākotnes perspektīvām. Galvenais, ka jau tagad, neraugoties uz ekonomiskajām grūtībām, «Aldaris» sācis stabilizēt un modernizēt ražošanu, piesaistot kapitālu no Zviedrijas un Somijas, veidojot ar šo valsti alus darītavām kopuzņēmumu, kuras šim nolūkam atvēlējušas 90 miljonus zviedru kronu.

«Aldara» speciālisti šobrīd gatavojošiem iestrādi četrus kategoriju alus ražošanai — atkarībā no cilvēka materiālā nodrošinājuma. Būšot arī tāds alus, ko spēšot

nopirkt bezdarbnieki. Savukārt «Aldaris-Luxus» paredzēts mūsu jaunbagātņiem, bet pārējiem būs alus par samērā mērenām cenām, proti — no 10 līdz 15 rubļiem par puslitru. Speciālisti izstrādājoš 4—5 alus šķirnes.

Par sadarbību runājot, aldarieši izteicās, ka ar laiku šo lielo Preiļu jaunbūvi varētu nopirkt (protams, ja tam piekritīs pašvaldība), bet pagaidām tuvāk tika spriests par iespējām to saņemt nomā.

Vēl jāpiebilst, ka viss «Aldara» alus pagaidām tiek pārdots tikai Latvijā un ka tādas krodziņus uzņēmums plāno atvērt visās mūsu republikas pilsētās.

Aina Iljina

Komplekss izvērš darbību

Sonedēļ Latgales Lauku kultūras kompleksā «Jāsmuiža» sākas celtniecība. Beidzot J. Raiņa memoriālā māja muzejs savā rīcībā saņēmusi visu to muižas centra apkaimi ar parku astoņu hektāru platībā, kāda tai piederēja Pliksānu saimniekošanas laikā.

No senatnes kompleksa teritorijā saglabājies pamatīgi uzbūvēts plašs šķūnis — to restaurēs un piecelš klāt otro stāvu.

Pēc šīs ēkas rekonstrukcijas paredzētas trīs jaunbūves. Viena no tām —

viensētas tipa trīsistabu māja kreisajā pusē pie brīvdabas estrādes skatuves, kura būs ģērbtuve un atpūtas mītne aktieriem.

Piekalnītē, ap to vietu, kur tagad ir šūpoles, atvēlētā vieta otrai celtnī — podnieku darbnīcai un alusbāram, te būs arī telpas, kur ar savām lauksaimniecības precēm un lietišķās mākslas izstrādājumiem varēs tirgoties apkaimes zemnieki un amatnieki.

Bet tālāk uz tagadējās kokzāģētavas

pusi būvēs kokapstrādes darbnīcu.

Par celtniecības darbiem atbild Olafs Livdāns, kurš ar ģimeni nesen atgriezies no kaimiņu novada un jau paguvis parādīt, ka ir labs būvniecības speciālists, lielisks organizators un izdarīgs darbinieks. Viņš jau sarūpējis celtniecības materiālus guļbaļķu ēkai ar skaidu jumtu, atradis labus būvniecības lietpratējus.

A. Rancāns

IZLABOSIM KLŪDAS UZVĀRDOS!

Pašlaik notiek Latvijas iedzīvotāju reģistrācija un sākas jauno Latvijas pasu izsniegšana. Tāpēc tagad ir iespēja izlabot pielaiptās kļūdas uzvārdu rakstībā.

Sevišķi daudz kļūdu ieviesies vai apziņīgi ieviests latgaliešu uzvārdu rakstībā. Līdz neatkarīgās Latvijas nodibināšanai (1918. g. 18. novembrī) latgaliešu uzvārdus baznīcu grāmatās, valsts varas un pārvaldes iestāžu un skolu dokumentos ierakstīja gandrīz tikai svešautieši — poļi un krievi. Viņi, neprazdami latviešu valodu, latgaliešu uzvārdus dokumentos ierakstīja pēc savas — poļu vai krievu — valodas gaumes vai arī rakstīja «kā izklausās». Latgaliešu uzvārdi poliskoti vai krievskoti, ieviestas formas bez garumzīmēm (garo patskaņu poļu un krievu valodā nav), mainīti patskaņi, divskaņi aizstāti ar vienkāršiem patskaņiem, ieviestas nepareizas galotnes vai izskaņas utt. Nereti uzvārdi (un arī vārdi) vienkārši «tukoti» poļu vai krievu valodā.

Piemērojoties «papīros» kļūdaini ierakstītajām uzvārdu formām, arī paši latgalieši sāka kļūdaini izrunāt un rakstīt savus uzvārdus un daudzi neiedrošinājās kļūdas labot pat tad, kad lietvedība bija latviešu valodā un latīņu burtiem. Arī šodien ir vēl latgalieši, kuri pieturas pie svešinieku ieviestajām savu uzvārdu kļūdainajām rakstības formām, uzskata tās par pareizām, tipiski latgaliskām, gandrīz vai paša Dieva doļam un lamedej nemaināmām.

Pienācis laiks novērst pielaiptās kļūdas uzvārdu rakstībā un tuvināt to rakstību latviešu literārās valodas normām. Ka latviešu literārā valoda, kas izveidojusies uz vidus dialekta pamata, visumā ir labāk saglabājusī senās baltu valodas skaņas, to pierādījis ne vien daudzu latgaliešu nāstais J. Endzelins, bet arī citu tautu baltologi (baltu valodu pētnieki). Savukārt lietuviešu valodā senās baltu valodas skaņas labāk saglabājušās nekā latviešu literārajā valodā.

Jau ilgāku laiku pēc metrikas grāmatām un citiem dokumentiem pētu latgaliešu uzvārdu (arī vietvārdu) rakstību, šis rakstības izmaiņas laika tecējumā un konstatēju, ka pat vēl līdz 19. gs. vidum daudzu latgaliešu uzvārdu rakstība neatšķiras no tādu pašu uzvārdu rakstības latviešu literārajā valodā. Pareizāk rakstos latgaliešu uzvārdi atveidoti vācu, kļūdaināk — poļu, bet viskļūdaināk — krievu valodā rakstītajos dokumentos.

Manas uzmanības centrā bija agrākā Preiļu pagasta, it īpaši tās šī pagasta daļas, no kuras vēlāk izveidois Saunas pagasts, iedzīvotāju uzvārdi. Tāpēc tālāk

būs runa par vairākiem Saunas pagasta iedzīvotāju uzvārdiem un pielaiptajām kļūdam to rakstībā.

1. Sākšu ar savu uzvārdu — Anspaks, jo šī uzvārda izcelšanos un Anspaku dzimtas ģenealoģiju (ciltskoku, radurakstus) esmu pamatīgi izpētījis pa visām līnijām (atzarojumiem). Savu uzvārdu kopš skolas gadiem rakstu — Anspaks. Tā šo uzvārdu rakstīja arī mans vectēvs Juris Indriķa d. (1848—1930) un viņa brālis Aleksandrs (1859—1921) Anspaki, Anspaku ciema (Saunas pag.) zemnieki, kad viņi 1891. gadā no barona Johana Ungerna-Sternberga nopirka zemes gabalu pie Kutānes upītes (Saunas pieteka) un nodibināja Dzelzavas viensētu. Tas skaidri redzams no notāra sastādītā zemes pirkšanas akta.

Pieniņu (1826—1833) un Preiļu (kopš 1835) baznīcu metriku grāmatās šis uzvārds rakstīts dažādi, visbiežāk — izkropļotā formā. Vienkāršības labad nepieskaršos šī uzvārda sastāvam no morfoloģijas viedokļa, bet teikšu vienkārši. Šī uzvārda pirmās daļas rakstībā sastopamas formas Ans-, Anc-, Ac-, Ants-, Ats-, Ads-, Adc- vai Adz-, bet otrajā daļā -paks vai -poks, pāris gadījumos arī -puks un -piks. Par šī uzvārda pirmās daļas pareizo rakstību tagad nešaubās neviens un raksta Ans-, bet otro daļu vairums šī uzvārda īpašnieku raksta -poks. Poļu valodā rakstītajās metriku grāmatās šī uzvārda otrā daļa konsekventi rakstīta tikai -paks, bet kopš 19. gs. vidus, kad metriku grāmatas Krievijas valdība piespieda rakstīt krievu valodā, sāka arvien vairāk ieviesties un nostiprināties forma ar -poks. Rodas jautājums, kā latviski pareizi rakstīt — Anspaks vai Anspoks?

Šis uzvārds ir vācu cilmes un Latvijā ieviesās Livonijas laikā (13.—16. gs.). Šajā laikā tas ieviesās arī Latgalē un vienīgi — Preiļu pagastā, bet kopš 19. gs. 80. gadiem no šejienes sāka izplatīties arī kaimiņu (Jasmuižas, Vārkavas u.c.) pagastos. Šī uzvārda sākotnējā forma bija Ansbahs, vēlāk no tās izveidojās forma Anspahs (vācu rakstībā — Anspach). Bet tā kā līdz vācu ienākšanai Latvijā latviešu valodā nebija līdzskaņa «h», tad latvieši «h» vietā runā un rakstos lietoja līdzskani «k». Tātad runāja un rakstīja — Anspaks. Citādi šī vācu uzvārda (Anspahs) pārveidojumi runā un rakstībā nav pamatojami.

Anspaku dzimta senajā Preiļu pagastā dibinājusi divus ciemus un devusi tiem nosaukumus — pirmais no tiem ir Anspaku ciems pie Preiļupes (tagadējā Preiļu pagastā), otrs (vēlāk) — Anspaku ciems pie Saunas (tagadējā Saunas pagastā). Tā arī pareizi rakstāmi šo ciemu nosaukumi.

Visi Preiļu pagasta Anspaki ir cēlušies no viena ciltstēva un tātad ir tuvāki vai tālāki radinieki. Uzaicinu visus šīs senās un stipri sazarotās dzimtas locekļus izlabot kļūdu savā uzvārda rakstībā, t.i.,

atjaunot šī uzvārda senāko latvisko runas un rakstības formu — Anspaks.

2. Vjakse vai Vekse? Poļu valodā rakstītajās metriku grāmatās no 1827. gada līdz 19. gs. vidum šis uzvārds rakstīts — Vekse, kopš 19. gs. vidus krievu valodā — Vjakse vai dažreiz Vjaksja. Te skaidri redzams, ka šajā uzvārdā (Vekse) senais platais «e» krieviski attēlots ar «ja». Tātad pareizi jāraksta — Vekse.

3. Pastars vai Pastors? Poļu valodā rakstītajās metriku grāmatās šis uzvārds līdz 19. gs. vidum rakstīts — Pastars, vēlāk krievu valodā galvenokārt — Pastors. Ar pastora (mācītāja, garīdznieka) jēdzienu tam nav nekāda sakara. Tas ir latviešu cilmes uzvārds un rakstāms — Pastars.

4. Skutelis vai Skūtelis? Forma Skutelis ieviesusies no poļu un krievu rakstības, kur garos patskaņus neapzīmē. Vecie cilvēki, kā dzirdēju 30. gados un dzirdu vēl tagad, šo uzvārdu izrunā — Skūtelis. Tā arī rakstāms šis uzvārds.

5. Brics vai Bricis? No 1828. gada lietota forma Brics, vēlāk reizēm arī Bricis. Tā kā uzvārds Bricis sastopams arī Vidzemē, tad domājam, ka šī forma ir senāka. Uzskatu, ka lietojamas abas formas (pēc vēlēšanās).

6. Smelters vai Smelteris? No 1828. gada visbiežāk lietotā forma ir Smelters, vēlāk dažreiz arī — Smelteris. Otrā forma sastopama arī cituviet Latvijā. Lietojamas abas formas. Es personīgi ieteiktu otro formu — Smelteris.

7. Gilucis — 1833. g., Gilučs — 1836. g., Gilutis — 1857. g., pēc 1836. g. pārsvārā — Gilučs. Šī uzvārda sākotnējā forma, liekas, bijusi Gilutis, iespējams — lietuviskās cilmes, un no tās attīstījās forma Gilucis un vēlāk Gilučs. Formu Gilutis, domāju, nebūtu vērts pūlēties atjaunot, tā skan pārāk svešādi, neierasti. Ieteicamāka būtu forma Gilucis, jo tā ir senāka un skanīgāka nekā Gilučs.

8. Leikucis — 1850. g., Leikučs — 1877. g., 19. gs. pēdējā trešdaļā pārsvārā — Leikučs. Sākotnējā un skanīgākā forma ir Leikucis, kādu arī vajadzētu lietot.

9. Luriņš vai Lūriņš? Šo uzvārdu poļu un krievu rakstības ietekmē tagad pa lielāku daļu izrunā un raksta ar «u», bet sākotnējā forma, liekas, ir bijusi ar «ū». Šis, domājams, ir igauņu cilmes uzvārds un cēlies no igauņu vārda Lūrs (igauņu rakstībā — Luur). Pamats tādai versijai ir tas, ka šī uzvārda īpašnieku senši 18. gs. beigās vai 19. gs. sākumā Preiļu pagastā ienākuši no Ludzas apriņķa, kur, kā zināms, 17. gs. no Igaunijas tika ievesti un nometināti igauņu dzimtcilvēki, kuri laika gaitā pārlatviskojušies, daļai šis uzvārds cēlies no vārda «dūrēt».

10. Iudra — 1827. g., Ūdra (protams, bez garumzīmes) — 1857. g., Eudrišs — 1860. g., dažreiz arī — Iudrišs. Vēlāk

• Sākums 4. lpp.

krievu rakstībā parādās forma lvdra, kur divskanis «iu» kļūdaini aizstāts ar skaņu savienojumu «iv». Pirmajā formā (ludra) senākā «ū» vietā stājies divskanis «iu», trešajā formā (Eudrišs) — «eu», pie kam uzvārds paplašināts ar piedēkli «iš». Uzvārdos ludra un ūdra vīriešu dzimtes vienskaitļa nominatīva formas vietā lietota ģenētīva forma. Turpmāk būtu rakstāms — ūdrs (visvēlamāk) vai ludrs, bet ne lvdrs. Tāpēc arī apdzīvotā vieta, kas atrodas Preiļu pagastā pie Preiļu — Madonas lielceļa un tagad saucas lvdriši, būtu saucama par ūdrišiem vai ludrišiem.

11. Briuers — 1827. g., Brūveris (protams, ar īsu «u») — 1838. g., vēlāk pārsvarā Briuers. Forma Brūveris ir sākotnējā, izplatīta arī citur Latvijā un turpmāk lietojama.

12. Svalba — 1827. g., Svalbs — 1844. g., Svalbis — 1857. g., vēlāk krievu rakstībā — Svalba, kur «b» krievu gaumē mīkstināts. Šis uzvārds, liekas, ir vācu cilmes — Švalbe, vāciskā rakstībā — Schwalbe («bezdelīga»). Bet vācisko formu vairs neticami atjaunojot — pārāk nepierasti skan. Ieteicams rakstīt Svalba vai Svalbs, bet ne Svalba.

13. Prikulis, Prikulis vai Priekulis? Poļu un krievu dokumentos rakstīts Prikulis. No tā nevar pateikt, vai ar «i» apzīmēts «i», «ī» vai «ie». Uzvārds Priekulis pazīstams arī Vidzemē, Zemgalē un Lietuvā. Priekuļu ciems un Priekuļu viensētas ir Vidzemē (Cēsu rajonā), Priekules pilsēta Kurzemē un Priekules pilsēta — arī Lietuvā. Droši, ka arī tagadējās Saunas, Preiļu un citos pagastos izplatītā uzvārda sākotnējā forma ir Priekulis. Tam apliecinājums ir vēl viens fakts: Saunas pagasta teritorijā 1563. gadā latīņu valodā rakstītajā dokumentā minēts «Prekull» ciems. Šī ciema nosaukuma rakstība latīņu valodā liecina, ka tas toreiz saucies Priekuļi, jo latīņu valodā nav divskaņa «ie». Ja šis ciems latviski būtu saucies Prikuļi vai Prikuļi, tad būtu rakstīts — «Prikull». Tātad šī ciema nosaukuma pirmajā zilbē ir bijis dzirdams arī «e». Šī ciema nosaukuma rakstītājs izšķīries «ie» apzīmēt ar «e». Tāpēc turpmāk lietojama uzvārda forma Priekulis (visvēlamākā) vai Prikuļis (pēc tagadējās vietējās izrunas), bet ne Prikulis. Tāpēc arī Saunas pagasta administratīvais centrs būtu saucams par Priekuļiem (visvēlamāk) vai Prikuļiem, bet ne Prikuliem.

14. Sāvāns vai Sovāns (...uc.)? Sovāns — 1826. g., vēlāk dažreiz — Sāvāns (poļu un krievu dokumentos, protams, bez garo patskaņu apzīmējuma). Daugavpils apriņķa zemju aprakstā, kas sastādīts 1784. g., tagadējā Saunas pagasta teritorijā minēti divi Sāvānu ciemi. Minēto ciemu nosaukumam ir tā pati sakne, kas Sāvienas ciema (Vidzemē, Madonas rajonā) nosaukumam. Tas liecina, ka forma Sāvāns ir vecāka nekā — Sovāns. No zinātniskā viedokļa būtu lietojama forma Sāvāns, ja neliktos

pārāk neparasti. Bet nebūtu iebildumu arī pret formu Sovāns.

15. Vindēlis, Vindelīšs vai Vindulis? Poļu un krievu dokumentos kopš 1826. g. ir sastopama forma Vindēlis (protams, bez garo patskaņu apzīmējuma), 19. gs. 20.—30. gados — gan Vindēlis, gan Vindelīšs, bet tagad dažādi sevi pārkrustījuši par Vinduļiem. Šī uzvārda īpašnieka tālais sencis ģimenē bijis viens dēls, kurš pēc Krievijas likumiem baudīja privilēģiju — kā ģimenes apgādnieks netika iesaukts karadienestā. No jēdziena «viens (vīns) dēls» arī cēlies šis uzvārds. Tātad pareizi rakstāms — Vindēlis un ne citādi.

16. Iubulis, Ivbulis vai Ūbelis? Kopš 1830. g. poļu dokumentos — Iubulis, kopš 19. gs. vidus krievu dokumentos — Ivbulis, kopš 20. gs. 20. gadiem citos Latgales apvidos arī — Ūbelis. Pēdējā forma ir sākotnējā. Šī uzvārda pamatā ir baložveidīgā putna ūbeles nosaukums. No zinātniskā viedokļa uzvārds būtu rakstāms — Ūbelis, bet vairāk ierastā forma ir Iubulis. Nekādā ziņā nav rakstāms — Ivbulis.

17. Čiukulis, Čiukulis vai Čivkulis? Poļu dokumentos kopš 1827. g. — Čiukulis, kopš 1839. g. — Čiukulis, krievu dokumentos kopš 19. gs. vidus — Čivkulis, kur divskanis «iu» kļūdaini aizstāts ar skaņu savienojumu «iv». Kura forma ir sākotnējā — Čiukulis vai Čiukulis — grūti pateikt, iespējams, ka Čiukulis, jo 1784. g. un 1827. g. pastāv Čiukuļu ciems. Domājams, ka apzinīgi «c» vietā ieviests «č», lai novērstu uzvārda nievājošo nokrāsu. Turpmāk rakstāms — Čiukulis, bet ne Čivkulis.

18. Mizāns, Mīzāns vai Miezāns? Poļu un krievu dokumentos kopš 1831. g. šis uzvārds rakstīts bez garo patskaņu apzīmējuma, tāpēc arī 20. gs. 20.—30. gados tā sakne dažreiz rakstīta ar īsu «i» — Mizāns. Uzvārds cēlies no vārda miezis (tagadējā izrunā — mīzīš). Turpmāk būtu rakstāms vai nu Miezāns vai Mīzāns.

19. Pīterāns vai Pīterāns? Poļu un krievu dokumentos kopš 1849. g. garais «i», protams, nav apzīmēts. Pareizi būtu rakstāms Pīterāns, bet ne Pīterāns, kā dažreiz latviešu valodā rakstīts šis uzvārds.

20. Mūrnieks, Mīurinieks vai Mīvriņnieks? Poļu dokumentos 1836. g. un 1857. g. — Mūrnieks (protams, ar īsu «u»), 1838. g. — Mīurinieks, krievu dokumentos kopš 19. gs. vidus — Mīvriņnieks. Kā redzam, sākotnējā forma ir Mūrnieks, kā arī turpmāk rakstāms.

21. Puga vai Pūga? Poļu un krievu dokumentos, protams, rakstīts gandrīz tikai Puga, reti — Poga. Pēdējā forma ir sākotnējā, bet grūti atjaunojama. Turpmāk ir rakstāms vai nu Pūga vai Poga.

22. Šoldris vai Šoldra? Poļu dokumentos 1842. g. — Šoldris, vēlāk poļu un krievu dokumentos vīriešu personas uzvārds kļūdaini lietots ģenētīva formā — Šoldra. Turpmāk lietojama forma Šoldris.

23. Sutra vai Sutris? Poļu un krievu dokumentos kopš 1827. g. — Sutra, kur

vīriešu personas uzvārds kļūdaini lietots ģenētīva formā. Pareizi — Sutris.

24. Zvidra, Zvidrs vai Zviedrs? Poļu un krievu dokumentos rakstīts — Zvidra. Te ir divas kļūdas: vīriešu personas uzvārds rakstīts ģenētīva formā un patskaņa «ī» vai divskaņa «ie» vietā rakstīts «i». Tādu kļūdainu formu (Zvidra) daži lieto vēl šodien. Pareizi rakstāms vai nu Zvidrs vai Zviedrs.

25. Uzuliņš — kopš 1827. g. poļu un krievu dokumentos. Latviski rakstītajos dokumentos kopš 20. gs. 20. gadiem sastopamas formas — Uzuliņš, Ūzuliņš, retāk Uzuleņš un Ūzuleņš, dažreiz arī — Ozoliņš. Turpmāk lietojama forma vai nu Ūzuliņš vai Ozoliņš.

26. Valks — kopš 1849. g. poļu un krievu dokumentos, vēlākos gados krievu valodā — Vaļks. Latviski pareizi — Valks.

27. Veigulis vai Vigulis? Krievu dokumentos lietotas abas formas, otrā, protams, bez garā patskaņa apzīmējuma. Sākotnējā forma ir Vigulis, bet nav iebildumu arī pret tagad izplatīto formu Veigulis.

28. Onskulis, Anskulis vai Onckulis? Kopš 1841. g. — Onskulis, vēlāk arī Anskulis un Onckulis. Sākotnējo formu grūti noteikt. Iespējams, ka tā bija Anskulis, jo 1784. g. pie Saunaužas (Saunas pieteka) minēts Anskuļu ciems. Turpmāk, domāju, būtu lietojama forma Onskulis, jo tā vairāk nostiprinājusies, vieglāk izrunājama nekā Onckulis un tuvāka iespējamai sākotnējai formai Anskulis.

29. Ondzulis, Andzulis vai Undzulis? Poļu un krievu dokumentos gandrīz tikai Ondzulis, reti — Undzulis un Unzulis. 1784. g. pie Saunas minēts ciems, kura nosaukums vienā un tajā pašā dokumentā rakstīts divējādi — Andzuļi un Ondzuļi, tātad tajā laikā šī ciema nosaukuma izruna svārstījusies. Iespējams, ka uzvārda forma Andzulis ir sākotnējā, bet vairāk lietotā ir Ondzulis, kā arī vajadzētu rakstīt.

30. Daugovišs vai Daugavietis, Kokorišs vai Kokorietis, Kalvišs vai Kalvītis, Rumpišs vai Rumpītis? Kā šie uzvārdi senāk rakstīti nominatīva formā, grūti pateikt, jo metriku grāmatās tie doti daudzskaitļa ģenētīva formā, piemēram, tur rakstīts šādi: «Likumīgā laulībā esošo Jāņa un Annas Kalvišu (Kalvišov) ģimenē 1828. g. 5. martā Aizupiešu ciemā dzima dēls Andrejs.» Šos un citus līdzīga tipa uzvārdus ieteiktu rakstīt ar izskaņu -ietis (Daugavietis, Kokorietis) vai -ītis (Kalvītis, Rumpītis).

Nobeigumā piebildešu, ka Latgalē uzvārdi bija ne tikai ar izskaņu -eņš un -āns, bet arī — -iņš un -ēns, piemēram, tagadējā Saunas pagasta teritorijā dzīvojošiem iedzīvotājiem visos laikos ar izskaņu -iņš rakstīti tādi uzvārdi kā Mauriņš, Zariņš, Zeltiņš, Zeiliņš, Luriņš (Lūriņš), 1827. g. minēts uzvārds Bernēns, 1828. g. un vēlāk — Bernāns, 1857. g. — Glindzēns. Tie nav ienācēji, bet vietējie katoļticīgie latvieši.

Antons Anspaks

LATVIJĀ BŪS SAVA NAFTA

■ Par to pārliecināti amerikāņu firmas «Investment Recovery International» speciālisti. Es tikos ar firmas vadības pārstāvi V.Boietu un ģeologu Dž.Vulsi, kad viņi nāca ārā pēc sarunām ar Latvijas ģeoloģijas dienesta vadītāju Freimani.

— Mēs uzzinājām, ka Latvijā ir grūta situācija ar naftas produktiem, — uz manu jautājumu, kas izraisījis viņu sabiedrības interesi par Latviju, atbildēja Dž. Vulsi, — kad ASV tikāmies ar jūsu misijas «Gaisma» prezidentu Filimonovu (Latvijā Vasilij Filimonovs vairāk pazīstams kā neatkarīgās televīzijas studijas «Gaisma» prezidents — V.G.). Es viņu pat sauktu par labas gribas vēstnieku.

Nemot vērā attiecīgās ģeoloģiskās struktūras, mēs uzskatām, ka naftas izlūkošana jūsu valstī ir visai perspektīva.

Kā domā amerikāņu biznesmeni, šobrīd galvenais, lai Latvijas valdība dotu savu piekrišanu, un firma «Investment Recovery International» sāktu darbus.

Tiklīdz būs noslēgts kontrakts, sāksies naftas meklēšanas darbi. Vārdu sakot, ja mūsu valdība teiks «jā», naftas meklējumi sāksies tuvākajās dienās. Bet tas nozīmē ieguldīt miljardiem dolāru (no kuriem Latvijas puse neiegulda nevienu — visus izdevumus un visu risku uzņemas amerikāņu puse). Tas nozīmē pieņemt darbā līdz tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju (pēc pasaulē pieņemtām likmēm), kas mūsu grūtajā laikā nebūt nav lieki. Bez tam jāņem vērā, kā rāda pasaules pieredze, apkārt katram naftas industrijā nodarbinātajam «barojas» no sešiem līdz desmit cilvēkiem.

Un, beidzot, pats galvenais. Amerikāņi uzskata, ka jau līdz šā gada beigām Latvija saņems savu naftu. Un tūlīt no to valstu kategorijas, kur ar skūmjām domā par salto un bada ziemu, pāries kategorijā, kur nauda (ista nauda) plūst straušiem. Ja valdība teiks «jā».

Starp citu, man tūlīt radās jautājums — uz kuriem plūdis šī naudas upe?

— Nākamās peļņas sadales procenti, — atbildēja V.Boiets, — būs sarunu objekts, gatavojot kontraktu. Varu vienīgi pateikt, ka pēc vispārpieņemtās pasaules prakses (no ASV līdz Āfrikai) puse, kas neko neiegulda un ne ar ko neriskē (konkrētajā gadījumā tā ir jūsu valdība), saņem 20 procentus.

Jāizlemj valdībai. Bet naftas dolāru gribas visiem.

V.Golovanovs
("Rīgas Balss")

✉ No redakcijas pasta

Kad atnāks preiliešiem tie laiki...

«Novadnieka» slejās bieži lasām par pilsētas un rajona saimnieku vienaldzību un bezatbildību savu pienākumu veikšanā, bet informācijas par padarīto, norādīto trūkumu novēršanai, nav bijis ne no vienas atbildīgās personas. Netiek organizētas arī tikšanās ar rajona un pilsētas deputātiem, lai informētu vēlētājus par savu darbu un uzklautu cilvēku domas. Divu gadu laikā mēs vērojam vienīgi to, kā dzīve slid uz leju.

Katra saimnieka vizītkarte ir viņa mājas, kāda kārtība tur valda, tāds arī saimnieks.

Mūsu mazajai pilsētiņai, kurā darbojas divas pašvaldības — rajona un pilsētas, vajadzētu būt par paraugu citām vismaz tīrības un sakoptības ziņā, bet faktiski Preiļi ir nolāisti līdz pēdējai robežai — visi zālieni izstampāti, nekopti, ap daudzām mājām nezāles līdz palodzēm, viss, ko var salauzt vai sadauzīt, pamatos jau paveikts, par ielu labiekārtošanas darbiem liecina zālē ieaugušās atkritumu vai zemes kaudzes, zem rajona valdes logiem vairāk kā gadu mētājas zālienā granīta plāksnes, laukumu «grezno» apdrupušais postaments un nesaķārtota Ziemassvētku egles vieta un daudz kas cits, par ko ir rakstīts jau vairākkārt, bet nekas nav mainījies uz labo pusi.

Vai tiešām mūsu saimniekiem nav neērti šādā pilsētā uzņemt tuvus un tālus viesus?

Šī jautājuma atrisināšana palīdzētu veikt vairākus uzdevumus: administratīvo sankciju pielietošana pret cilvēkiem, kuri posta zālienus, lauž, mēslu, neievēro sabiedriskās kārtības noteikumus, bagātinātu pilsētas kasi, radinātu Preiļu iedzīvotājus ievērot elementārās civilizēto cilvēku sadzīves normas un sakoptu savu pilsētu. Šādu lēmumu pilsētas padome vai valde pieņēma, liekas, vēl ziemā, bet tā izpilde netiek nodrošināta.

Māja bez ūdens

No Līvāniem zvanīja mājas Rīgas ielā 245a irnieki. Trīsstāvu māja pieder stikla fabrikai, tajā dzīvo galvenokārt pensionāri, kas nostrādāja fabrikā visu mūžu. Jau divas nedēļas šajā namā nav ūdens, jo ir pārdedzis dziļumsūknis. Pirms tam bija ziņots fabrikas administrācijai, ka

Ja tik vienkāršus jautājumus pilsētas saimnieki nespēja atrisināt, tad nav ko cerēt, ka viņi varētu kaut eik ciešami atrisināt iedzīvotāju apgādi ar siltumu. Ja mums būtu ievēlēti un iecelti istie vīri, tad viņi šo jautājumu risinātu nevis vasaras nogalē, bet pavasara sākumā. Mūsu saimnieki gaidīja, ka visu atrisinās republikas valdība. Varēja, taču, savlaicīgi organizēt naudas aizņēmumu no iedzīvotājiem uz izdevīgiem noteikumiem kurināmā iegādei. Godīgam darba cilvēkam jāzīti ar minimālo algu vai pensiju, kas ir 5—10 reizes mazāka par mūsu «prasmīgo» saimnieku algu, bet par apkuri jāmaksā visiem vienādi.

Domāju, ka neprašā vai pašlabuma meklētājs nedrīkst saņemt lielu algu, lai kādā krēslā viņš sēdētu. Pirms nosakāt sev algas apjomu, pavērtējiet, kāds ir jūsu lietderības koeficients. Pretējā gadījumā jūs kompromitējat ne tikai sevi, bet pašvaldību būtību.

Trešo ekonomijas avotu saskatu uzpūsto kantora štatu samazināšanā.

Neizpratni rada pilsētas padomes lēmums par siltā ūdens padevi 2 vai 3 dienas pēc kārtas 1 vai 2 reizes mēnesī. Pietiek ar vienu dienu — sestdienu nedēļā, lai cilvēki varētu ik nedēļas nomazgāties siltā ūdenī, ja to nespējat atrisināt, tad sildīsim paši ūdeni arī tās divas reizes un ietaupīsim līdzekļus, jo par divām reizēm neviens cilvēks nevar iztērt ūdeni 90 rubļu vērtībā.

Par apkuri visur maksā tad, kad kurina, bet Preiļu saimnieki liek maksāt visu gadu. Viņi ar savām algām to var atļauties, bet pārējie?

Uzskatu, ja viņu godaprāts ļautu izmantot iepriekšminētās rezerves, tad bez sevišķām grūtībām varētu atrisināt arī šo nepateicīgo siltuma jautājumu.

I.Timošenko
Preiļos

sūknis ir sabojāts un jebkurā laikā var pārdegt. Irniekus nomierināja, ka tad ieliks citu. Nu dziļumsūknis ir pārdedzis, bet cita nav. Kas palīdzēs tiem cilvēkiem, kuri nespēj atnest ūdeni no tuvākās akas?

Neskrieniet veltīgi

Kā zināms, atkritumu savākšanas mašīnas Preiļos sen vairs nebrauc katru dienu. Tuvāko dzīvojamo māju iedzīvotāji bija iemanījušies steidzīgos gadījumos izbērt savus atkritumu spaiņus konteineros, kas stāvēja pie sadzīves pakalpojumu nama. Tagad nu varam brīdināt — neskrieniet tur veltīgi, konteineru tur vairs nav. Vai tiešām jāatgādina vienam

otram preilietim, ka sadzīves pakalpojumu nama pagalmi nav atkritumu izgāztuve?

Bet par atkritumu savākšanas grafiku un konteineru izvietojumu pilsētā komunālo pakalpojumu kombināta vadība pilsētas iedzīvotājus solīja drīzumā informēt.

L.Zīle

Televīzijas programma

Piektdiena, 11. septembrī

Latvijas TV I

11.00 Zviedrijas karaļa Karļa XVI Gusta-va un karalienes Silvijas azbraukšana no Latvijas. 18.00 Ziņas. 18.15 Tikšanās Kamīna zālē. 19.00 Koncerts. 19.10 Globuss. 19.35 Valdības viedoklis. 20.00 Ekrāns bērniem. 20.30 Panorāma. 21.05 Sports. 21.10 I.Ziedonis. Taureņu uzbrukums. Teātra izrāde. 22.15 M.Ziverts. Lielo grēcinieku iela. Nacionālā teātra izrāde. 0.15 Nakts ziņas.

Latvijas TV II

17.00 CNN ziņu apskats. 17.30 Ēterā - Vidzemes TV. 18.00 Ziņas. 18.10 Mult. filma.

Ostankinas TV

18.25 Melnā skaistulīša piedzīvojumi. Mākslas filma. 9. sērija. 18.50 Brīnumu lauks. 19.45 Labu nakti, mazuļi! 20.00 Ziņas. 20.40 Nekad nesaki - nekad! ASV

mākslas filma. 23.00 Ziņas. 23.20 Skatiens un citas programmas piedāvā...

Krievijas TV

7.00 Vēstis. 7.25 Lietišķu cilvēku laiks. 7.55 Studija Nota Bene. 8.55 Meistari. Samoilova smaids. 9.30 ASV meistarsacīkstes tenisā. 10.20 Trests M. 10.35 Eksotika. 11.35 Vaļasbrīdis. 11.50 Santabarbara. Mākslas filma. 73. sērija. 12.40 Zemniecības jautājums. 13.00 Vēstis. 15.00 TV birža. 15.30 Dzied V.Agafonovs. 15.45 Paralēlas pasaules. 16.30 Ziņas bērniem. 16.45 Kungi - biedri. 17.00 V.Disnejs - piektdienās. V.Disneja māksla. 19.00 Vēstis. 19.20 Svētki katru dienu. 19.30 Ar bērna muti... 20.00 Hrono. 20.30 Programma Eks. 21.40 Teātra cienītājiem. 22.00 Vēstis. 22.20 Noskaidrosim! 22.30 Daudzpunkts uz «i». 23.00 Intervence. Mākslas filma.

Sestdiena, 12. septembrī

Latvijas TV I

8.45 Kristīgā pasaule. 9.00 Liepājas dzintars-92. 10.00 Kārumnieks. 10.15 Bēniņi. Valmieras drāmas teātra izrāde. 12.00 Globuss. 14.00 Luksofors. 14.20 Kinožurnāls Latvijas hronika. 14.30 Baltais aplis. R.Rozīte par garīgo kultūru Latvijā un Indijā. 15.15 S.Lāgerleva. Dok. filma. 15.45 Flautistes I.Kudīpas solokonzerts. 16.25 Latvijas biznesa problēmas. 16.50 Savvaļas Amerika. Visdrošākā ligzda. 17.20 Saruņa ar balteidojotāju Viesturu Jansonu. 18.00 ASV atklātās meistarsacīkstes tenisā. 20.00 Ekrāns bērniem. 20.30 Panorāma. 21.05 Sports. 21.10 Savai zemei. 22.00 Eksperiments. 22.20 Jautrā atraitne. Mākslas filma.

Latvijas TV II

11.40 P.Ebens. Logo. Cikls trompetei un ērģelēm. New - life. Atmoda. (NLA). 14.00 Kristīgā programma.

Ostankinas TV

14.25 Kubanās kazaki. Mākslas filma.

Latvijas TV II

16.40 New life - Atmoda. (NLA). 17.10 E.Dārziņš. Melanholiskais valsis.

Ostankinas TV

17.20 Dzīvnieku pasaule. 18.00 Jenoti. Kanādas mult. filma. 4. sērija. 18.25 Hotelis

Pie bojā gājušā alpinista. Mākslas filma. 19.45 Labu nakti, mazuļi! 20.00 Ziņas. 22.35 Autorallijs Parīze - Maskava - Pekina. 23.00 Ziņas. 23.20 I.Tačkova piemiņai.

Krievijas TV

7.00 Vēstis. 7.20 Ceļš uz templi. 8.00 Sporta pasaule firmas Gilette skatījumā. 8.30 Programma 03. 9.00 ASV atklātās meistarsacīkstes tenisā. 10.00 Plus vienpadsmit. 11.15 Kā dzīvosim tālāk? 12.00 Piligrims. 12.45 Dienvidu Kurijs. Kādas ir problēmas? 13.00 Vēstis. 13.20 Brīnumdara nolaupīšana. Mākslas filma. 15.05 Burda Moden piedāvā... 15.35 Patiesība un mīti par udeņraža bumbu. 16.35 Jaunākie skapu ieraksti. 17.05 Krievijas parlamenta vēstnesis. 17.20 Žanra meklējumos. 19.00 Vēstis. 19.20 Svētki katru dienu. 19.30 Masku šovs. 20.00 Hanusens. Ungārijas un Vācijas mākslas filma. 22.00 Vēstis. 22.20 Programma A. 23.05 ASV atklātās meistarsacīkstes tenisā.

Latgales TV

20.35 Reklāma. 20.40 Latgales ziņas. 21.00 Sludinājumi. 21.10 Latgales ziņas (krievu val.). 21.30 40 karāti. ASV mākslas filma.

Svētdiena, 13. septembrī

Latvijas TV I

9.00 Musica humana. 10.00 Programma nedzirdīgajiem. 14.40 Atvasara. 15.10 Esticu... 15.40 Balets, balets... 16.20 Reģionālā TV piedāvā... 16.50 Alise. 17.50 Satikšanās mūzikā. 18.30 Dzejas dienas-92. 19.15 Skabarga. 20.00 Ekrāns bērniem. 20.30 Panorāma. 21.15 Sports. 21.20 Vakara programma Pauze. 22.25 Roka klasika. 23.00 ASV atklātās meistarsacīkstes tenisā.

Ostankinas TV

8.05 Rīta agrumā. 8.35 Āboli sniegā. Japānas TV programma. 9.05 Viss ir iespējams. 9.35 Rīta zvaigzne. 10.25 To jūs varat... 11.05 Tikšanās ar rakstnieku E.Limonovu. 12.05 Maratons-15. 13.00 Glezniecības metamorfozes. 5. un 6. sērija. 14.00 Ziņas. 14.20 Dialogs tiešajā pārraidē. 15.00 Ceļotāju klubs. 15.50 Starptautiskā programma Panorāma. 16.30 TV locis. 16.45 V.Disnejs piedāvā... 17.35 J.Sibēliuss. Skumjais valsis. 17.45 Ziņas. 18.00 Cunami. Mākslinieciski publicistiska filma pēc

N.Zadornova romāniem. 19.00 Kinojaunumi. 19.35 Zēni. Mākslas filma. 21.00 Nedēļas notikumu apskats. 21.45 Sportiska nedēļas nogale. 22.00 Monro un Madonna. 23.00 Ziņas.

Krievijas TV

7.00 Vēstis. 7.20 Avoti. 8.00 Ja gribat ticēt. 8.30 ASV atklātās meistarsacīkstes tenisā. 10.00 Piedzīvojums karalistē. Leļļu filma. 3. sērija. 10.25 Re, kur viņi... 10.55 Panorāmas ritenis. 11.55 Krievijas enciklopēdija. 13.00 Vēstis. 13.20 Japānas mult. filma. 1. un 2. sērija. 13.50 Jūs ielūdz Viktors Svetlovs. 14.40 Krievijas TV teātris. 15.45 Pasaules meistarsacīkstes autosportā Formula-1 klasē. 18.15 Sporta deju konkurss. 19.00 Vēstis. 19.20 Svētki katru dienu. 19.30 Sporta programma. 19.55 Klubs Dzeltēnā zemūdenē. 20.25 Dekameron naktis. Mākslas filma. 22.00 Vēstis. 22.20 Sporta karuselis. 22.30 Aktieru naktsklubs.

Nelabvēlīgās dienas septembrī

Geomagnētisko vētru ietekmē nelabvēlīgās dienas būs 12. septembrī no plkst. 10 līdz 12, 16. septembrī no plkst. 18 līdz 21, 19. septembrī no plkst 13 līdz 16, 29. septembrī no plkst 16 līdz 19.

Astroloģiskā prognoze

12. septembris. Labvēlīgs nākotnes pārdešanai un gaišredzībai, meditēšanai, svēto rakstu studēšanai, mākslas darbiem, ceļojumiem ar ūdens transportu. Nelabvēlīgs sirdslīdētām, komercdarījumiem, ražošanas paplašināšanai. Cilvēki kritīs uz nerviem citiem, uzspiežot sarunas par savām nepatīkšanām.

13. septembris. Labvēlīgs iepirkumiem, viesu uzņemšanai, autoritātes nostiprināšanai, treniņnodarbībām, savu fenomenālo spēju izmantošanai. Nelabvēlīgs draudzības nodibināšanai un tuvībai, līgumu un kontraktu noslēgšanai un parakstīšanai, dzīves vietas maiņai.

14. septembris. Labvēlīgs transporta iestāžu darbiniekiem, zinātnes iestāžu un reklāmas aģentūru darbam, lopu iepirkšanai, remontdarbiem. Nelabvēlīgs ķildām, tiesu prāvām, matu apgriešanai, apspriedēm, arod biedrību sapulcēm, ceļojumiem, komandējumiem. Norunātās tikšanās ar mīļoto cilvēku var izjukt. Grūti būs kontrolēt savas emocijas.

15. septembris. Labvēlīgs aktivitātes parādīšanai, visām lietām, kas saistītas ar mehānismiem. Pēcpusdienā būs veiksmīgi visi lauksaimniecības darbi. Varat rīkot šajā dienā viesības, banketus. Šī diena nelabvēlīga steidzami veicamiem uzdevumiem, nav ieteicams ne precēties, ne šķirties. Jāuzmanās no traumām. Neizdevīgs laiks būtiskām pārmaiņām un pārkārtojumiem.

«Rēzeknes Vēstis»

Kāds valkātājs, tādi apavi

— Jā, nebrīnieties, noteikt cilvēka raksturu var arī pēc viņa apaviem, — man apgalvoja kāds kurpnieks ar stāžu. — Jau senos laikos teica, ka vienmērīgi nodilusi zole un papēdis norāda uz līdzsvarotu, enerģisku cilvēku, uz kuru darījumos var paļauties.

Es neviļus paskatījos uz kurpēm, ko biju atnesusi labošanai. Karpnieks it kā atnīnēja manas domas un turpināja: — Ja tādi apavi pieder sievietei, tādat viņa ir uzticama dzīvesbiedre un laba māte.

— Bet ja nomīta tikai ārmala, — turpināja kurpnieks, man rādot otru apavu pāri, — jūsu priekšā ir iniciatīvas bagāts cilvēks ar stūrgalvīgu gribu, laikam gan pat piedzīvojumu meklētājs. Pavisam cita lieta, ja nomīta iekšējā māla: vīrietim tā ir vājuma, neapņēmības pazīme, sievietēm — maiguma un pieticības pazīme.

Reiz pie manis atnāca mana paziņas paziņa. Es viņu noskatīju no galvas līdz papēžiem un nezina kādēļ pie sevis nodomāju: viņš taču ir blēdis. Viņa apavu iekšējās malas un purngali bija stipri nomīti, bet citādi — gluži jauni. Vēlāk, kad radās izdevība, savu paziņu izvaicāju par šo klientu. Man par pārsteigumu raksturojums bija trāpījies desmitniekā.

Patiesi, apavi izteiksmīgi stāsta par savu nēsātāju. Kārtīgam, pedantiskam, disciplinētam — apavi vienmēr spoži notīrīti. Netīrīgam, sevi nesakopušam cilvēkam arī zābaki ir tādi paši...

Natālija Generalova
«Rīgas Balss»

Policijas hronika

No 1. līdz 7. septembrim

1. septembrī kādā dzīvojamā mājā Rušonas pagasta Kozuļos izlauzta durvis, un no mājas pazudušas personīgās mantas, pārtikas produkti.

5. septembrī Preiļos pie restorāna uzbrukts V.K., viņam izdarīti miesas bojājumi, atņemta dzīva jaka. Rušonas ezerā plkst. 13.00 atrasts Lielvārdes iedzīvotāja P.O. līķis bez vardarbības pazīmēm. Materiāls nosūtīts prokuratūrai. Uz ceļa Preiļi — Aglona pulksten 15.00 trešajā kilometrā autovadītājs V.K. ar automašīnu ZIL iebrauca pretējā joslā un sadūrās ar automašīnu VAZ, kuru vadīja A.P. VAZ vadītājs un trīs pasažieri nogādāti slimnīcā ar dažāda rakstura traumām, bojāta automašīna.

6. septembrī Madaliņas baznīcā caur logu izzagts svečturis un vara krusts.

7. septembrī N.M. no paju sabiedrības «Vārpa» ziņo, ka no viņas kūts pazudušas divas aitas.

Apzagts dzīvoklis Aglonā, Jaudzemu ielā 2—13, pazudušas zelta rotaslietas un citas mantas. No mājas bērniņiem Aglonā, Jaudzemu ielā 2—8 pazudis apģērbs. Par abu šo zādzību izdarīšanu aizdomās turēti, divi kļaidoņi no Valmieras rajona, aizturēti.

Minētājā laika periodā nozagts daudz velosipēdu, sadzīves mantu un citu priekšmetu,

policijā saņemts daudz iesniegumu par skandāliem ģimenēs, kautiņiem vai draudiem piekaut.

Nav nokerts, nav zadzis

Preiļu kulinārijas veikalā tobrīd pircēju nebija, pārdevējas uz mirkli ienira noliktavas telpā, bet daži apmeklētāji pie galdiniem mierīgi malkoja kafiju. Vērās ārdurvis, un reizē ar ienācēju telpā iespruka kāds suns. Ļoti mērķtieci, ātrā soli viņš aizsloja līdz letei, panīra zem tās, pēc mirkļa jau parādījās šaipus letei, bet ar kārdinoša izskata ievārijuma maizīti zobos. Pie pirmās izdevības suns ar guvumu iespruka pa durvīm laukā. Katrs savu dieniško maizīti pelna, kā prot...

* * *

Avīze bija sagatavota publicēšanai, kad redakcija saņēma informāciju no slimnīcas, ka ievests miris vīrietis, preilietis V. un smagā stāvoklī esoša preiliete A. Pēc neilga laika sieviete nomira. Sekcija parādīs nāves cēloņus, bet pieredzējušie ārsti uzskata, ka tas ir smagas saindēšanās ar alkohola surogātiem rezultāts. Policiju un ārstu kaimiņi bija izsaukuši, kad vienā no dzīvokļiem aplkusi strīdi un iroksnis, bet tā vietā sākuši skanēt vaidi.

Draugi mines savu vārdu ilgi
Tad, kad ausmas stariem saule rītu
sveiks,
Un kad zvaigžņu ziedos novakari zilgi
Taviem sapņiem, ilgām labvakaru
teiks.

M.Bārbale

Kad sāpes ieelpo katra smilga
un baltie bērzi asaro
kapsētas kalnā,

skumju brīdī esam kopā ar
Broņislavas VAIVODES piederīgajiem.
Līvānu eksperimentālā
māju būves kombināta
kollektīvs

Tu it visu sevi devi,
Nekā neprasīji sev —
Tā mēs pieminēsim tevi,
Simtu, simtu paldies tev.

Izsakām dziļu līdzjūtību
piederīgajiem sakarā ar
Broņislavas VAIVODES
nāvi.

RPMCT ATU kolektīvs

Negrības sacīt atvadu vārdus,
Liekas, par agru vēl.
Daudzsološi un rūsgani
Pakalbos pilādži kvēl,
Likten, atnāksi citureiz,
Sodien tu esi te lieks.

A.Svētiņa

Lai vieglas smiltis
Broņislavai VAIVODEI,
lai tuviniekiem pietiek
spēka pārvarēt
smagās bēdas.
Lauksaimniecības arodu
biedrības Preiļu RK

Dzeļ skaudra sāpe palicēju sirdīs,
Un atvadām tev siltus vārdus saka,
Bet tu vairs mīļos nesadzirdi,
Tavs mūžs ir norimis uz smilšu takas.

J.Rūsiņš

Kad atvadu ziedi nes pēdējos
sveicienus, skumjās noliecam
galvas un daļām sāpju
smagumu ar piederīgajiem
sakarā ar pēkšņi pārtrūkušo
Broņislavas VAIVODES
dzīves pavedienu.
Republikāniskā projektēšanas
un māju celtniecības tresta
arodu organizācija

Velti liepas raudās zelta asaras,
Viņām atnāks daudzas vasaras, —
Tikai tev šī bija pēdējā...

J.Sirmbārdis

Izsakām līdzjūtību
Broņislavas VAIVODES
piederīgajiem, pavadot viņu
pēdējā ceļā.

RPMCT kolektīvs

AUTOMOBILU TEHNISKĀS APKOPES STACIJAI NR. 33

vajadzīgi

šādu specialitāšu strādnieki:

- gāzes un elektrometinātāji; autoelektroatslēdznieki;
- autoremontatslēdznieki.

Tuvākas ziņas pa tālruniem 42861 un 42077.

Pārdod

vienistabas dzīvokli. Tel. 22249;

* * *

5 mēnešus vecu teļu. Tel. 23871;

* * *

mēbeles, dzīvokļa iekārtu, apģēr-
bu. Tel. 21627;

* * *

grūsnu teli Preiļu pag. Litauniekos.
Klušs;

* * *

zirgu Preiļos, Lauku ielā 11.

Pērk

skujkoku zāgbaļķus diametrā ne
mazākus kā 18 cm. Tel. 21598.

Maina

trīsistabu dzīvokli Līvānos pret
māju. Tel. 44295 pēc 20.00;

* * *

četrīstabu dzīvokli Preiļos pret di-
viem dzīvokļiem. Tālrunis 23056.

Dažādi

vajadzīga aukle. Tel. 23708.

Vistuvākā, vismīļākā, viscēlākā.
Nekad vairs nevarēšu milā kvēlā
Tev pieglausties un piedošanu lūgt.

C.Dinere

Skumju brīdī, kad pēdējie atvadu ziedi-
gulst pār MĀTES kapu, esam kopā ar
Ingu Vaivodi viņas lielajās bēdās.
Līvānu 1. vidusskolas kolektīvs

Daudz skaistu vasaru un rudens zelta
būs,
Un dzīves vēji nerimstoši trauksies tālāk
Pār tavu pārāk agri beigto dzīvi,
Pār dienām, kuras pārtrūka tik pēkšņi.

P.Zirnitis

Skumju brīdī esam kopā ar Venerandu
Buku, MĀSU Broņislavu smiltājā
guldot,
P/s «Preiļu SCO» kolektīvs

5. septembrī aizgājusi mūžībā
Veneranda BUDŽE. Izvadišana 12.
septembrī plkst. 10.00 no Preiļu
baznīcas uz Pauniņu kapiem.

Sērojošie piederīgie

Izsakām līdzjūtību piederīgajiem,
Venerandu BUDŽI mūžībā izvadot.
Kaimiņi Rubeni un Terentjevi

NOVADNIEKS

IZDOD PREIĻU RAJONA PĀSVALDĪBAS UZŅĒMUMS «NOVADNIEKS»

ADRESE: LV 5301, Preiļos, Aglonas ielā 1.
PASŪTĪJUMA INDEKSS 68169

REDAKTORS
PĒTERIS PĪZELIS

Iznāk kopš 1950. gada 29. marta.
Reģistrācijas apliecība № 1018.
Studinājumus pieņem uzņēmuma
grāmatvedībā no plkst. 10.00 līdz 12.00 un
no plkst. 14.00 līdz 17.00. ☎ 22305.

Iespriests valsts uzņēmumā «Daugavpils
tipogrāfija» Daugavpils, Valkas ielā 1.
Ofsetspiedums. 1 iespiedoksnis.
Pas. 1304
Metiens 6471 eksemplāri.